

NOVINKY V OBLASTI CYKLISTICKÉ DOPRAVY A CYKLOTURISTIKY V ČR

TÉMA 1 – CYKLISTICKÁ DOPRAVA VE MĚSTECH

Na 200 účastníků letošní cyklokonference se sjelo do Uherského Hradiště, aby zde jednali ve dnech 31. 5. – 1. 6. 2011 o budoucí podobě cyklistické dopravy u nás. Zástupci státní správy, reprezentanti českých měst i odborníci na cyklistickou dopravu se zúčastnili maratonu přednášek, kulatých stolů a odborných exkurzí. Během konference byly představeny tři pilotní myšlenky: projekt Central MeetBike¹⁾, Uherskohradištská charta a návrh cyklolegislativních změn, které jsou zaměřeny na nové iniciativy pro otevření našich měst cyklistické dopravě.

Největší česká odborná konference, která otevřela nová témata v cyklistické dopravě (jako například financování cyklistické infrastruktury, legislativní změny ve prospěch cyklistů, reforma značení), je v letošním roce součástí mezinárodního projektu **Central MeetBike**. Kromě výměny zkušeností mezi městy a regiony České republiky se tak naskytá možnost využít německého know-how.

Na cyklokonferenci byla rovněž slavnostně podepsána **Uherskohradištská charta**, ve které jde především o to, aby města, která se hlásí k aktivní podpoře cyklistické dopravy, vzájemně sdílela své zkušenosti. Podepsání charty je motivací i závazkem ke konkrétním krokům. K podpisu charty se svým podpisem připojilo 13 zakládajících měst z celkem 9 krajů ČR, mimo jiné Uherské Hradiště nebo Pardubice, které jsou do projektu Central MeetBike zapojeny. S využitím německých zkušeností realizují obě města v následujících třech letech řadu opatření pro cyklisty. V Uherském Hradišti se tak objeví například nové vyhrazené jízdní pruhy pro cyklisty nebo parkovací dům pro kola. Město Pardubice zase v rámci projektu zřídilo nové pracovní místo pro cyklokoordinátora, tedy oficiálního zástupce města,

kteří v rámci své práce zajišťuje koordinaci činností, které vedou k rozvoji cyklistické dopravy a rekreace.

Posledním klíčovým tématem bylo představení prvních konkrétních návrhů na zlepšení podmínek pro cyklistickou dopravu pro novelizaci zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon 361/2000 Sb.“), kterým bude cyklistická doprava významněji integrována do zákona č. 361/2000 Sb.

Mezinárodní projekt Central MeetBike a role měst Uherské Hradiště a Pardubice v tomto projektu

Prvotní myšlenka projektu Central MeetBike je učít se od rozvinutých západoevropských měst, zejména z jejich zkušeností, s důrazem na příklady z měst německých. Po sjednocení Německa v 90. letech minulého století se motorizace obyvatel bývalého východního Německa zvyšovala mnohem rychleji než v ostatních bývalých socialistických zemích střední Evropy. Proto byla pro uživatele automobilové dopravy zajištěna lepší infrastruktura. Ve stejné době si však politici, úředníci i projektanti postupně začali uvědomovat, že budoucnost dopravy je závislá na způsobech dopravy šetrných k životnímu prostředí. Proto byla již v 90. letech minulého století v Německu snaha udržet nízký podíl automobilové dopravy (modal split) a podpořit pěší, cyklistickou a veřejnou dopravu. Podíváme-li se na motorizaci středoevropských zemí po rozšíření EU, můžeme zaznamenat nárůst podobný tomu z raného vývoje v Německu.

A právě tuto německou zkušenost chceme přenést do českého prostředí pomocí čtyř nosných aktivit projektu Central MeetBike: první aktivita „**PUBLIC RELATIONS**“ představu-

je všechny propagační a komunikační nástroje, které mají pomoci propagaci myšlenek cyklistické dopravy. Důraz se klade na spolupráci s médii. Druhá aktivita „**STRATEGIE**“ představuje tvorbu strategických dokumentů a aktivní komunikaci s těmi, kteří ovlivňují jejich podobu, tzn. s politiky a úředníky na místní, regionální a národní úrovni. Třetí aktivita „**VZDĚLÁVÁNÍ**“ se zaměřuje na samotné technické podmínky plánování cyklistické infrastruktury. V rámci projektu se připravují výukové semináře, exkurze a konference, jejichž cílem je předat poznatky a zkušenosti těm, kteří navrhují cyklistickou infrastrukturu. Jednoduše řečeno: chceme bourat předsudky ve vztahu k plánování cyklistické infrastruktury. „**PILOTNÍ INVESTICE**“ jsou pak čtvrtou, nenahraditelnou aktivitou projektu, protože představují myšlenky projektu přímo v praxi. V rámci projektu chceme realizovat ta pilotní opatření, která jsou v českém kontextu zatím přehlížena a která mají modelově ukázat integraci cyklistické dopravy do dopravního plánování, tedy: Integrovaná cyklistická infrastruktura; Bike & Ride – opatření kolem zastávek veřejné dopravy a parkovací cykloinfrastruktura. Taková opatření se budou realizovat právě v Pardubicích a Uherském Hradišti.

Tato města se sice díky projektu stanou cyklistickými laboratořemi, ale ambicí projektu Central MeetBike je zasáhnout svým know-how mnohem více českých měst, ať již rovinatých či kopcovitých, malých či velkých. Každé má sice jiný potenciál, ale má jej. V každém městě se vždy najde větší či menší procento obyvatel, kteří jízdní kolo chtějí používat každý den nebo jen občas, avšak z mnohých důvodů nemohou. Tak se nejprve zaměříme na ta města, která podepsala Uherskohradištskou chartu.

1) Projekt Central MeetBike 3CE343P2 je realizován prostřednictvím programu CentralEurope, který je spolufinancován ERDF.

Uherskohradišská charta. Důvody vzniku, cíle

Chtěli jsme upozornit na to, že s českými městy není něco v pořádku ve vztahu k propagaci cyklistické dopravy a plánování výstavby cyklistické infrastruktury. Sledujeme tím jeden hlavní cíl: vytvoření prostředí příjemného pro život. **Nejdůležitější je propojit** ty, kteří se hlásí k aktivní podpoře cyklistické dopravy, a motivovat je ke konkrétním krokům. Třeba k vytvoření pozice cyklistického koordinátora, výměně zkušeností s ostatními městy či k účasti na odborných seminářích. Chceme, aby cyklistická doprava byla součástí všech dopravních řešení a tato řešení byla kvalitní. Ostatní specifické cíle si již každý čtenář může přečíst na www.cyklokonference.cz/uherskohradišska-charta/. K 26. 7. 2011 již evidujeme 18 signatářských měst (České Budějovice, Děčín, Hradec Králové, Jihlava, Kadaň, Kunovice, Liberec, Napajedla, Olomouc, Opava, Ostrava, Otrokovice, Pardubice, Přerov, Uherské Hradiště, Uničov, Valašské Klobouky a Zlín).

Přínos charty signatářským městům

Jen máloco se dnes dělá pro ideály, vyšší princip. Většinou když něco udělám, tak se zeptám: „*Co mi to přinese? Jaký budu mít z toho užitek?*“ Rád bych, aby charta byla vnímána poněkud jinak. Zkuste si představit rok 1977 a zeptat se signatářů, co jim přinesla Charta 77? Nechci tím v tomto přirovnání naznačit, že signatářským městům přinese jen „*pláč, skřípění zubů a pronásledování*“, ale naznačit, že prosazení principů podpory cyklistické dopravy není až tak jednoduchá věc, jak se na první pohled zdá. Až moc dobře si uvědomuji častou realitu v našich městech, kdy je politikům cyklistická doprava zcela lhostejná. Stačí si jen položit jednoduchou otázku: čemu dáte přednost na komunikaci? Maximálním počtu parkovacích stání pro auta, nebo cyklistickému pruhu? Abych byl ještě konkrétnější, nejde jen o podporu cyklistické dopravy, ale o nové pojetí utváření veřejných prostranství, a to na základě pochopení života společnosti, potřeb užívání i dalších sociálních vztahů sou-

Signatářská města projektu Central MeetBike

visejících s veřejným prostorem. Zjednodušeně řečeno – není možné uzpůsobovat veřejný prostor jen pro auta.

Pokud toto města pochopí, pak jim také charta přinese cílený užitek: příjemnější a bezpečnější život ve městech, efektivnější městskou mobilitu, úsporu finančních prostředků, podporu místního podnikání, zdravější prostředí pro obyvatele i návštěvníky, méně problémů s dopravními zácpami, méně hluku, čistší vzduch, snížení negativních vlivů na klimatické změny v lokálním i globálním měřítku, zkvalitnění podmínek pro rozvoj cestovního ruchu a veřejný prostor jako místo pro setkávání lidí a jejich vzájemnou komunikaci.

Projekt Central MeetBike jim může nabídnout jen velmi kvalitní semináře, konzultace, poradenství a prezentaci na webu cyklostrategie. Je to ovšem nic proti tomu, jak oni sami mohou změnit svoje město.

Nové legislativní úpravy ve prospěch cyklistů

Při Ministerstvu dopravy byla v roce 2011 vytvořena úzká pracovní skupina „Komise pro začlenění rozvoje cyklistické dopravy do silniční legislativy“ s pracovním názvem „Cykloskupina“, která připravuje pracovní podklady návrhů „pro-cyklistických“ opatření pro novelizaci zákona č. 361/2000 Sb. Do této Cykloskupiny byli jmenováni náměstkem ministra dopravy Ing. Ivo Tomanem:

- za MD: JUDr. Ladislav Decarli, Mgr. Michael Židův, Ing. Václav Krumphanzl;
- za odbornou veřejnost: Ing. Jaroslav Martinek, Ing. Antonín Seidl, Ing. arch. Tomáš Cach, Ing. Květoslav Syrový.

Aktuálně jsou postupně řešena především tato legislativní témata:

- odbočování (vztah vozidel, jízdních kol, chodců apod.),
- křížení hlavního a přidruženého dopravního prostoru (společný provoz chodců a cyklistů, místo pro překonání komunikace apod.),
- vztahy mezi jednotlivými účastníky provozu (ochrana slabších uživatelů, definice bruslaře apod.),
- přeprava osob (v přívěsných vozících, na kolech s prostorem pro přepravu osob apod.),
- jízda v pruzích (definice, práva a povinnosti, víceúčelové jízdní pruhy),
- SSZ (práva a povinnosti, NLO, směrové signály,...).

Seznam všech projednávaných cyklolegislativních témat je k dispozici na www.cyklostrategie.cz/cykloinfrastruktura/cyklolegislativa/projednani-legislativnich-zmen/.

Financování cyklistické infrastruktury

Čerpat lze ze Státního fondu dopravní infrastruktury – www.sfdi.cz, kde lze žádat o finance i na údržbu, a ze strukturálních fondů EU²⁾. Finanční příspěvky na výstavbu a údržbu nabízejí také některé kraje. Bližší informace najdete na <http://www.cyklostrategie.cz/cykloldata/finance/>.

TÉMA 2 – ČESKO JEDE

Nový web www.ceskojede.cz

Dne 29. 6. 2011 byl spuštěn nový web www.ceskojede.cz, který je součástí projektu Česko jede. Projekt vznikl za podpory Programu švýcarsko-české spolupráce a je výsledkem přenosu zkušeností mezi švýcarskými partnery z nadace SchweizMobil (www.schweizmobil.ch) a českými partnery z Nadace Partnerství a dalšími partnery. Je zaměřen na komplexní podporu cykloturistiky a dalších sportů v ČR³⁾. Jeho cílem je zejména poskytnout přehledné a kvalitní informace českým a zahraničním cykloturistům o nabídce dálkových tras a regionálních produktů cykloturistiky v ČR. Ve výhledu bude zahrnovat také **další odvětví aktivní turistiky** – pěší a vodáckou tu-

ristiku, in-line bruslení, terénní cyklistiku, ale i běžeckou turistiku.

Současným úkolem tohoto webového portálu je lépe a viditelněji prezentovat vize, cíle a myšlenky projektu Česko jede jednotlivým partnerům. Je tedy nutné k tomuto webu přistupovat jako k testovací verzi, která byla poprvé představena na národní cyklokonferenci dne 2. 6. 2011 ve Velkých Karlovicích – <http://www.cyklokonference.cz/ceskojede/>. Inspiraci pro portál www.ceskojede.cz jsme čerpali ze stránek www.schweizmobil.ch provozovaných partnerskou nadací SchweizMobil, se kterou jsme v roce 2010 navázali spolupráci. Ambicí www.ceskojede.cz je nabízet na jednom místě top cykloturistickou nabídku ČR ve spolupráci s portály krajů, turistických oblastí a místních turistických destinací, ale v případě zájmu i s komerčními weby. Již nyní můžete na www.ceskojede.cz najít ukázky cyklomarketingových produktů podle typu cílových skupin.

Na tomto webu byl také spuštěn od 1. 8. 2011 velký průzkum chování cykloturistů, terénních cyklistů a in-line bruslařů v Česku. Průzkum bude realizován pod záštitou zadavatele, agentury CzechTourism. Cílem průzkumu je poznat, co mají cykloturisté rádi, co potřebují a co by pro své cesty uvítali. Průzkum je anonymní, požadovaný e-mail poslouží pouze pro účely spojené s šetřením (slosování). Odpovědi budou pečlivě vyhodnoceny a výsled-

ky zveřejněny. Dostanou se ke všem aktérům z veřejné správy i k soukromým firmám, budou sděleny politikům, projektantům a manažerům ve stavebnictví i marketingu, kteří tak budou moci projektovat, stavět a připravovat granty a marketingové nabídky podle potřeb uživatelů.

Otázky spojené s kvalitní cyklistickou infrastrukturou, aneb nejbezpečnější cyklotrasy

Projekt Česko jede nechce prezentovat kvantitu, ale kvalitu. Nejde o to, kolik kilometrů cyklotras u nás máme⁴⁾, ale jak jsou tyto cyklotrasy kvalitní. Nejbezpečnější jsou pak zpravidla ty, které vedou mimo silniční síť, v současnosti bývají i některé silnice III. třídy často nebezpečné. Mezi nejbezpečnější trasy lze zařadit především ty, které jsou vedeny po nových cyklostezkách podél Moravy, Bečvy, Ohře, Labe, Vltavy, ale samozřejmě i hustá síť lesních a polních cest. Projekt Česko jede by měl vytipovat všechny tyto bezpečné trasy a ty pak nabízet jako produkty, např. pro rodiny s dětmi.

Přeznačení sítě dálkových cyklotras ČR

Kraje jsou klíčové při budování především dálkové sítě cyklotras a prioritních cyklokoridorů v regionech. Zároveň přispívají na údržbu stávající sítě cyklotras na svém území. Každopádně velký úkol Českou republiku teprve čeká – přeznačení dálkové sítě cyklotras ČR. Současný systém značení, který byl navržen před 13 lety, přestává korespondovat se skutečným stavem v terénu, neboť hlavní cyklistické stezky a koridory mnohdy vznikly mimo původně navržené hlavní cyklotrasy. Systém je tedy třeba změnit, aby odpovídal současné situaci a budoucím požadavkům spojeným s bezpečností cyklistů. Jako příklad lze uvést přeznačení Labské stezky, která by měla mít po celé své délce číslo 2 anebo cyklotrasy Ohře, která by měla být značena čís-

2) Zdroje jsou již ale téměř vyčerpané.

3) V současné chvíli je podporován agenturou CzechTourism (díleč marketingové kroky) a projektem Central MeetBike (komunikace s krajskou a místní samosprávou, s vazbou na Uherskohradištskou chartu).

4) Něco přes 40 000 km.

lem 6. Více k danému tématu si můžete přečíst na <http://www.cyklokonference.cz/dalkove-trasy/> a nebo na: <http://www.ceskojede.cz/rubriky/obecne-informace/koordinace-dalkovych-tras/>.

Propagace jednotlivých cyklotras

Zatím se jedná o klasické formy propagace. O cyklotrasách se můžete dozvědět z webových portálů, mapových podkladů, letáků a propagačních materiálů. Propagace zastřešují především kraje. Agentura CzechTourism prezentuje určité nabídky cyklotras pomocí portálu www.kudyznudy.cz a vydáváním jednoduchých letáků.

Webový portál www.ceskojede.cz chce propagaci cyklotras posunout dále. Může napomoci integraci klíčových partnerů a jejich projektů do většího projektu Česko jede, aneb „Partneři jsou důležitější než technika“. Dílčí cykloprojekty jednotlivých partnerů jsou vynikající, nicméně ambicí projektu Česko jede je zintenzivnit jejich propagaci a soustředit nabídku do jednoho celku s vytvořením nabídky TOP cyklomarketingových produktů podle typu cílových skupin:

- **rodiny s dětmi** (kratší a bezpečné trasy, preferují převážně kvalitní zpevněný povrch),
- **tematické produkty**,
  - **méně zdatní rekreační cyklisté**, mají obavy z větší fyzické námahy, do této kategorie patří často i senioři (nenáročná kratší trasy, cca do 30 km, preferují převážně kvalitní zpevněný povrch),
  - **zdatnější rekreační cyklisté**, (okružní trasy 40–80 km, často

v kombinaci s poznáváním místních zajímavostí a kulturních památek, zpevněný povrch i nenáročná přírodní cesta),

- **dálková cyklisté** (trasy 50–100 km a více, převážně se drží páteřních tras, v cílových destinacích se zdrží zpravidla jen chvíli),
- **bikeři, terénní cyklisté** (preferují především přírodě blízké cesty a úzké stezky v terénu různé náročnosti).

Cíle pro nejbližší období:

- Doplnění dalších informací na web www.ceskojede.cz a to podle metodiky a kritérií, které určí, jak by měly TOP balíčky na národním serveru Česko jede vypadat.
- Společná prezentace krajů na veletrzích Bike Brno 2011 a ForBikes 2012.

Je potřeba ovšem stále pamatovat na jednu věc. *Mnozí mají nabídky na cyklovýlety, ale pokud se nám podaří zkoordinovat a vytvořit společnou TOP nabídku za celou republiku, prospěje to všem. Právě společná nabídka ze všech regionů ČR nám a hlavně zahraničním cyklistům chybí. V tom je hlavní přínos projektu Česko jede.*

TÉMA 3 – KOORDINACE JEDNOTLIVÝCH AKTIVIT

V České republice je řada institucí, které se zabývají podporou cyklistiky. Ale pokud se podíváme na realizaci všech cílů a plánů, o kterých se zde píše, tak na nich se nejvíce spolupodílí dvě organizace – Centrum dopravního výzkumu, v. v. i. a Nadace Partnerství. Ale i ony mají daleko širší pracovní záběr, než jen propagaci a podporu rozvoje cyklistiky.

Proto je nutné konstatovat, že na úrovni státu nebyla a dosud není samostatná organizace věnující se podpoře a koordinaci cyklistiky. V roce 2009 byl sice jmenován ministrem dopravy Gustavem Slamečkou do funkce národního cyklokoordinátora Ing. Jaroslav Martinek, ale té práce je tolik, že ji nemůže dělat sám. Proto si vytvořil svůj pracovní tým, který mu pomáhá s dílčími výzvami v oblasti cyklistiky. Jedná se ovšem o otevřené uskupení aktivních odborníků z celé ČR. Tento tým se zabývá širokým spektrem témat od politické podpory přes legislativu, technická řešení, ekonomické dopady a jeho činnost zahrnuje i osvětu a marketing, vše s využitím již ověřených zahraničních zkušeností. Členové týmu jsou specialisty v jednotlivých oblastech, většinou s mezioborovým přesahem. Jsou rozptýleni na různých místech v Česku, avšak vzájemně v neustálém kontaktu, a kromě úkolů na národní cyklostrategii v rámci projektu Central MeetBike se věnují dalším činnostem souvisejícím s podporou cyklistiky v ČR.

Ambicí je povýšit tento tým na poradenský tým, který by byl pověřen naplňováním Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR. Nyní se daný strategický dokument aktualizuje, tak je otázkou, zda se podaří „zlegalizovat“ tento tým velmi schopných lidí. Inspirací nám může být obdobný cyklostrategický dokument z Německa. Zde federální vláda Německa pověřila DIFU (německý institutu pro urbanismus <http://www.difu.de/>), aby rozvinul a realizoval koncepci Německé cyklistické akademie.

*Ing. Jaroslav Martinek
Centrum dopravního výzkumu, v. v. i.
pracoviště Olomouc*